

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

<p>I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ</p> <p>1. <i>Датум и орган који је именовало комисију:</i> Дана 25.04.2014. године на XX седници Наставно-научно веће Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду, именовало је Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „Мулти-стејкхолдерски приступ ефективности организације догађаја као фактор успешности дестинацијског туристичког производа“.</p> <p>2. <i>Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Др Снежана Бесермењи, редовни професор, ужа научна област: Туризам, 07.03.2013. године, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, <i>председник</i>2. Академик др Олга Хаџић, редовни професор, ужа научна област: Менаџмент у туризму, 12.11.2008. године, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, <i>ментор</i>3. Др Татјана Пивац, доцент, ужа научна област: Туризам, 02.07.2009. године, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, <i>члан</i>4. Др Милена Недељковић, доцент, ужа научна област: Менаџмент у туризму, 24.12.2009. године, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, <i>члан</i>5. Др Селим Шаћировић, ванредни професор, ужа научна област: Друштвена географија, 01.07.2013. године, Департман за географију, Природно-математички факултет, Универзитет у Нишу, <i>члан</i>
<p>II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ</p> <ol style="list-style-type: none">1. <i>Име, име једног родитеља, презиме:</i> Игор (Љубомир) Стаменковић2. <i>Датум рођења, општина, држава:</i> 24.08.1978. године, Славонски Брод, Република Хрватска3. <i>Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив:</i> –4. <i>Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија:</i> –5. <i>Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</i> Природно-математички факултет у Новом Саду, „Однос хришћанских цркава према верском туризму“, Географија (ужа научна област: Туризам), 17.05.2009. године.6. <i>Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</i> Магистар наука из области туризма
<p>III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: „Мулти-стејкхолдерски приступ ефективности организације догађаја као фактор успешности дестинацијског туристичког производа“</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација је написана на 400 страна укупно, односно на 383 стране без садржаја, предговора, биографије и кључне документацијске информације и садржи све потребне делове истраживачког рада, који су подељени на 14 поглавља:

1. УВОД И МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА (10-14 стр.): 1.1. Генерална хипотеза, 1.2. Предмет истраживања, 1.3. Задатак истраживања, 1.4. Циљ истраживања, 1.5. Научни допринос истраживања, 1.6. Методе и узорци истраживања, 1.7. Локације и опрема за истраживачки рад;

2. О СТЕЈКХОЛДЕРИМА И ЊИХОВОЈ ФУНКЦИЈИ И УЛОЗИ У ТУРИЗМУ ДОГАЂАЈА И ФЕСТИВАЛСКОМ ТУРИЗМУ (15-34 стр.): 2.1. Етимологија речи, дефиниција и ко су/ шта су стејкхолдери, 2.2. Стејкхолдерска теорија и стејкхолдерска анализа, 2.3. Теорија управљања стејкхолдерским приступом (примена у управљању догађајима и фестивалском туризму), 2.4. Стејкхолдери у туристичкој литератури и стејкхолдерске групе у туризму, 2.5. Препознајте стејкхолдере и уважите њихове интересе, 2.6. Стејкхолдерски управљачки приступ – и његова примена у туризму, 2.6.1. Природа учешћа и улоге извршног и генералног менаџера, 2.6.2. Идентификација и одабир стејкхолдера, 2.7. Метод преговарања између стејкхолдера: решавање међусобних спорова, 2.8. Стејкхолдери и улога јавно-приватног партнерства у управљању туризмом, 2.9. Стејкхолдерско повезивање кроз форму кластера;

3. О ФЕСТИВАЛИМА, ФЕСТИВАЛСКОМ ТУРИЗМУ И ФЕСТИВАЛСКИМ СТЕЈКХОЛДЕРИМА (35-78 стр.): 3.1. Приказ броја часописа, журнала, чланака и научних радова на тему фестивала и фестивалског туризма (структурисани преглед литературе), 3.2. Природа и обим студија о фестивалима и преглед литературе из претходног периода, 3.3. Три главна дискурса у истраживањима о фестивалима, 3.4. Фестивалски стејкхолдери – испитивање међуодносних и међузависности, 3.5. Фестивалски туризам и управљање фестивалима, 3.6. Неке од техника мерења утицаја и евалуације догађаја и фестивала, 3.6.1. Процена животног циклуса фестивала, 3.6.2. Друштвена одговорност и друштвено извештавање догађаја и фестивала, 3.6.3. Идентификација главних утицаја догађаја и фестивала, 3.6.4. Развој модела догађаја и фестивала, 3.6.5. Главни генератори и улази „inputs“ једног догађаја или фестивала, 3.6.6. Метафора политичког тржишног квадрата – управљање фестивалским стејкхолдерима, 3.6.7. Волонтеризам на догађајима и фестивалима, 3.6.8. Теоријски приступ мерењу утицаја догађаја и фестивала – неки примери, 3.6.9. Мерење утицаја догађаја и фестивала – пример Србије – да ли је то могуће;

4. О ДОГАЂАЈИМА – КОНГРЕСНА ИНДУСТРИЈА И СПОРТСКИ ДОГАЂАЈИ (ДВЕ НАЈВЕЋЕ ТРЖИШНЕ НИШЕ) (79-124 стр.): 4.1. Етимологија речи догађај, манифестација и фестивал и њихов значај (разматрања о томе шта је то догађај и како се њиме управља), 4.2. Неке основне карактеристике догађаја, 4.3. Шта све јесу и могу бити догађаји – и други сродни појмови, 4.4. Дефиниције и типологије догађаја – фестивала, 4.4.1. Остале типологије догађаја, 4.4.2. Кратак осврт на процес организовања – стратешког планирања догађаја, 4.5. Догађаји (музички фестивали) као добри примери јавно-приватног партнерства, 4.6. Конгресна индустрија – велика подгрупа индустрије догађаја, 4.6.1. Уводна разматрања о пословном туризму, пословним путовањима и конгресној индустрији, 4.6.2. Конгрески биро Србије (Serbian Convention Bureau) и позиција Србије, Београда и Новог Сада на светској и европској мапи конгресних дестинација, 4.6.3. Међународна асоцијација конгреса и конвенција (International Congress and Convention Association), 4.7. Спортски догађаји, 3.7.1. Пар речи о спортском менаџменту и спортским догађајима – основна подела и карактеристике спортских догађаја, 3.7.2. Стејкхолдерски приступ организацији спортског догађаја, 4.7.3. Уводна разматрања о безбедности спортског догађаја на примеру зимских Олимпијских игара у Сочију 2014. године, 4.7.4. Међународни центар за спортску безбедност, 4.7.5. Случај терористичких напада у Волгограду у Русији пред сам почетак XXII Олимпијских игара у Сочију – велика претња нарушавању безбедности догађаја, 4.7.6. Сочи – Град духова у распаду и насилна пресељавања локалног становништва због изградње инфраструктуре пре одржавања Олимпијских игара;

5. УТИЦАЈ ФЕСТИВАЛА И МАНИФЕСТАЦИЈА НА ЛОКАЛНУ ЗАЈЕДНИЦУ – ПРИКАЗ НАЈСТАРИЈИХ И НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ МУЗИЧКИХ ФЕСТИВАЛА У ЕВРОПИ (125-158 стр.): 5.1. Представљање неколико важних светских музичких фестивала данашњице – Roskilde Festival (Данска), Glastonbury Festival (Велика Британија), Pinkpop Festival (Холандија), Pukkelpop (Белгија) & Sziget Festival (Мађарска), 5.2. Неки од важнијих стејкхолдера музичких фестивала, 5.3. Утицаји, ефекти, предности, исходи, наслеђе, снага, моћ и дејство на дестинацију и локалну заједницу а који настају у контексту развоја фестивала и других догађаја, 5.3.1. Кратак приказ досадашњих истраживања на основу доступне литературе, 5.3.2. Кључни утицаји и исходи фестивала и манифестација за дестинацију и локалну заједницу, 5.3.3. Предлог одговарајућих параметара и индикатора за праћење и мерење успеха и утицаја фестивала (догађаја);

6. НЕКЕ УПРАВЉАЧКЕ И СТРАТЕШКЕ ТЕХНИКЕ И НАЧИНИ УНАПРЕЂЕЊА КВАЛИТЕТА ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ПРОМОЦИЈЕ ФЕСТИВАЛСКОГ МЕНАЏМЕНТА И ТУРИЗМА У СВЕТУ И СРБИЈИ (159-203 стр.): 6.1. О ЈАВНО-ПРИВАТНОМ ПАРТНЕРСТВУ – НАЈБОЉИ МЕТОД УПРАВЉАЊА ФЕСТИВАЛИМА, 6.1.1. Појам и дефиниција јавно-приватног партнерства (ЈП), 6.1.2. Појашњење феномена јавно-приватног партнерства као одрживог начина пословања и развоја туризма догађаја и фестивалског туризма, 6.1.3. Јавно-приватно партнерство у пракси – нека позитивна искуства из ЕУ, 6.1.4. Развој и суштина партнерства јавног и приватног сектора, 6.1.5. Стратешко управљање и синергија јавног и приватног сектора, 6.1.6. Европска и светска искуства јавно-приватног партнерства, 6.2. УМРЕЖАВАЊЕ И КЛАСТЕРСКО ПОВЕЗИВАЊЕ, 6.2.1. Неопходност умрежавања (стејкхолдерско повезивање) са аспекта развоја културних фестивала и преноса искустава и примера добре праксе, 6.2.2. Важност сарадње и пословног умрежавања ради унапређења пословања, 6.2.3. Механизми и платформе које су важне за постизање консензуса приликом планирања и предорганизације неког значајног догађаја у који је укључено много стејкхолдера, 6.2.4. Концепт оснивања Кластера креативних индустрија и брендирања Србије, 6.3. БРЕНДИРАЊЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ И ПОБОЉШАЊЕ ИМИЦА, 6.3.1. Концепт брендирања дестинације, 6.3.2. Улога оmlадинског сајма и кластера креативне индустрије у брендирању Србије и побољшању досадашњег имица, 6.4. ЛОБИРАЊЕ, 6.4.1. Лобирање – као предуслов за почетак планирања и организације догађаја, 6.4.2. Стратешко планирање локалног

развоја/ локалних догађаја, 6.4.3. Развојне агенције – најадекватнији инструмент за спровођење речи у дело, 6.4.4. Маркетинг територије и места – догађај као јак инструмент промоције и развоја;

7. ДОГАЂАЈИ (ФЕСТИВАЛИ И МАНИФЕСТАЦИЈЕ) У СРБИЈИ – ДАНАШЊЕ СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ РАЗВОЈА (204-233 стр.): 7.1. Нека предвиђања везана за развој туризма у будућности, 7.2. Статистика годишњег броја догађаја у Србији према евиденцији из базе података туристичких организација (ТОС-а, ТОВ-а и ТОНС-а), 7.3. Значај фестивала и догађаја за повећање туристичког промета у Србији, 7.4. Стање у привреди АП Војводине у 2011. – показатељ важности развоја фестивалског туризма, 7.5. Кишобран организација manifestacije.com – стејкхолдер који брине о фестивалима и манифестацијама у Србији, 7.6. Привредни показатељи Града Новог Сада, 7.7. Неки статистички показатељи фестивалског туризма у Новом Саду – смештајни капацитети, боравишна такса и промет туриста;

8. ДВА НАЈВЕЋА „МЕГА” МУЗИЧКА ФЕСТИВАЛА У СРБИЈИ – ЕХИТ И ГУЧА (234-281 стр.): 8.1. О ЕХИТ ФЕСТИВАЛУ, 8.1.1. Како је настао ЕХИТ – шта је данас овај фестивал – друштвени, културни, музички, економски, политички феномен на простору Балкана!, 8.1.2. Истраживање утицаја ЕХИТ-а на локалну и националну економију (према Воо-Ален-Хамилтон Инс.), 8.1.3. (Ре)Брендрање Србије – да ли постоји нешто препознатљивије од ЕХИТ фестивала, 8.1.4. Друштвена одговорност – друштвено одговорно пословање ЕХИТ фестивала, 8.1.5. Евалуација организације ЕХИТ фестивала и кампа ЕХИТ Village у 2011. години, 8.1.6. Продаја улазница као оквирни показатељ броја посетилаца и гостију фестивала, 8.1.7. Омладински сајам – „предЕХИТ” – производ који привлачи младе, 8.2. О САБОРУ ТРУБАЧА У ГУЧИ, 8.2.1. Чињенице о туризму из Нацрта просторног плана Општине Лучани, 8.2.2. Приказ постојећег стања у Гучи, 8.2.3. Циљеви развоја туризма и туристичких и рекреативних простора у Општини Лучани, 8.2.4. Америчка репортажа о сабору у Гучи: Добро дошли у земљу „четника”, 8.2.5. Од локалног вашара до светског и међународног Сабора трубача, 8.3. ЕВАЛУАЦИЈА ДОГАЂАЈА ОД СТРАНЕ МОНИТОРИНГ ВЛАДИНИХ ИНСТИТУЦИЈА, 8.3.1. Туристичка инспекција Министарства финансија и привреде РС и Градска управа за привреду – веома важни стејкхолдери у организацији неког догађаја, 8.3.2. Активности инспекције у области угоститељства у 2012. години, 8.3.3. Активности инспекције током одржавања фестивала ЕХИТ и ГУЧА за период 2007-2012;

9. МАЊИ „HALLMARK” ДОГАЂАЈИ – АНИМАТОРСКИ ПРОГРАМИ И ТРАДИЦИОНАЛНЕ ЛОКАЛНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ (282-297 стр.): 9.1. О АНИМАЦИЈИ У ТУРИЗМУ И АНИМАТОРСКИМ ТЕМАТСКИМ ВЕЧЕРИМА, 9.1.1. Основни појмови, карактеристике и врсте анимације, 9.1.2. Специфични облик анимације туриста и гостију и аниматорског програма – тематске вечери хуманитарског карактера, 9.1.3. Аниматори – најважнији стејкхолдери у процесу едукације и забављања гостију, 9.1.4. Аниматорски програми, радионице и тематске вечери као специфични догађаји – прави пример мулти-стејкхолдерског приступа са снажним и великим ефектима, 9.2. О ТРАДИЦИОНАЛНИМ ЛОКАЛНИМ МАНИФЕСТАЦИЈАМА ОПШТИНА АПАТИН И СОМБОР;

10. РЕЗУЛТАТИ СПРОВЕДЕНИХ ИСТРАЖИВАЊА (298-335 стр.): 10.1. Објашњење о коришћеној литератури за припрему анкетних упитника и методологија истраживања, 10.2. Резултати истраживања – аниматорске тематске вечери и програми, 10.2.1. Опис истраживања, 10.2.2. Опис узорка, 10.2.3. Факторска анализа, 10.3. Резултати истраживања – Сабор трубача у Гучи, 10.3.1. Опис истраживања, 10.3.2. Опис узорка, 10.3.3. Факторска анализа, 10.3.4. Брендрање дестинације и фестивала, 10.4. Резултати истраживања – Музички фестивал ЕХИТ, 10.4.1. Опис истраживања, 10.4.2. Опис узорка, 10.4.3. Факторска анализа, 10.5. Резултати истраживања – одабране манифестације Општина Апатин и Сомбор, 10.5.1. Опис истраживања, 10.5.2. Опис узорка, 10.5.3. Факторска анализа;

11. ИНТЕРВЈУИ СА ОРГАНИЗАТОРИМА ФЕСТИВАЛА И ДРУГИМ СТЕЈКХОЛДЕРИМА И ПОСМАТРАЊЕ ЊИХОВОГ РАДА ПРЕ, ТОКОМ И ПОСЛЕ ОДРЖАВАЊА ФЕСТИВАЛА (336-354 стр.): 11.1. Појам и метод дубинског интервјуа, 11.2. Анализа података добијених путем дубинских интервјуа, 11.3. Појам и метод фокус група, 11.4. Истраживачки инструменти посматрања, 11.5. Шта је критеријум валидности података до којих се дошло посматрањем, 11.6. Опис процеса спровођења интервјуа и посматрања, 11.7. Транскрипт изјава и ставова представника Конгресног бироа Србије, Туристичке организације Града Новог Сада и Градске управе за привреду Града Новог Сада о стејкхолдерском принципу организације фестивала и утицаја на локалну заједницу и дестинацијски туристички производ, 11.8. Транскрипт изјава и ставова представника Музичког фестивала ЕХИТ о стејкхолдерском принципу организације фестивала, избрендираниости фестивала и утицаја на локалну заједницу и дестинацијски туристички производ;

12. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА (355-360 стр.);

13. ЛИТЕРАТУРА И ДРУГИ ИЗВОРИ ПОДАТАКА (361-380 стр.): 13.1. Литература на српском и енглеском језику, 13.2. Електронски извори података – линкови Веб сајтова;

14. ПРИЛОЗИ (381-392 стр.): 14.1. Анкете спроведених истраживања у периоду 2010-2013. године.

Дисертација такође садржи 40 слика, 5 карти, 58 табела, 9 графикана, 15 схема и 5 прилога. У литератури је наведено 448 библиографских јединица и 100 линкова Веб сајтова. Написана је на српском језику (ћирилицом).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов дисертације је прецизно формулисан и у складу је са проблематиком и садржајем саме дисертације. Такође, усклађен је и са насловима сличних дисертација у свету које су примењиване на друге догађаје.

1. **Увод** је написан тако да јасно указује на значај, актуелност и важност изучаване проблематике. Представљени су главна хипотеза и три подхипотезе, предмет, задатак, циљ и научни допринос истраживања, као и методе за прикупљање и обраду података и опис локација и опреме коришћене за истраживачки рад.

2. У поглављу о **стејкхолдерима и њиховој улози и функцији у туризму догађаја и фестивалском**

туризму дате су појашњења етимологије речи, многобројних дефиниција и теорија управљања стејкхолдерским приступом кроз богат литературни приказ и представљање стејкхолдерских група у туризму.

3. У поглављу о **фестивалима и фестивалском туризму и сетјкхолдерима** дат је структурирани преглед литературе и приказ великог броја часописа, журнала, чланака и научних радова на тему фестивала и фестивалског туризма. Затим одређени дискурси, међуодноси и технике мерења утицаја и евалуације догађаја и фестивала кроз различите теоријске приступе и практичне моделе.

4. У поглављу о **конгресној индустрији и спортским догађајима** као највећим тржишним нишама понуђен је приказ етимологије речи, основних карактеристика, дефиниција и многобројних типологија ових догађаја. Затим, осврт на процес организовања – односно стратешког планирања догађаја, приказ пословног туризма и путовања и статистика Конгресног бироа Србије. И на крају, приказ стејкхолдерског приступа кроз пример олимпијских игара као Мега догађаја који вуче за собом многобројне позитивне и негативне импликације на дестинацију и туристички производ.

5. Једно од најважнијих поглавља је управо оно које говори о **утицају фестивала на локалну заједницу и дестинацију** где је прво дат приказ пет водећих Европских и светских музичких фестивала савремене музике и приказ досадашњих истраживања на основу доступне литературе. Затим је детаљно урађен приказ утицаја, ефеката, предности и исхода који настају у контексту развоја фестивала и других догађаја на заједницу и дестинацију. А посебан научни допринос представља предлог, то јест листа од 75 одговарајућих параметара и индикатора за праћење и мерење успеха и утицаја фестивала.

6. У делу докторске дисертације о **управљачким и стратешким техникама и начинима унапређења квалитета организације фестивала** представљене су многобројне технике и начини како се може унапредити управљање али и организација и промоција фестивалског менаџмента и туризма. Према примерима добре праксе неки од најефикаснијих и са великим учинцима и резултатима су: јавно-приватно партнерство, умрежавање, кластерско повезивање, стратешко планирање и управљање, лобирање, мреже за заступање и заговарање, брендирање дестинације и побољшање имиџа и тако даље.

7. У поглављу о **данашњем стању и перспективама развоја догађаја и фестивалског туризма у Србији** дат је преглед данашњег стања туристичких и других догађаја, фестивала и манифестација а на основу података Туристичке организације Србије, Војводине и Новог Сада, Привредне коморе Војводине, ресорног Министарства привреде и регионалног развоја и кишобран асоцијација у Србији. Колико их има, да ли постоји неки стратешки и плански концепт њиховог даљег развоја и колико су оне значајне да туристичку привреду Србије и Града Новог Сада, које то оскудне привредне и економске показатеље имамо као аргумент тврдњи да су фестивали и манифестације покретачи привредног и другог развоја, посебно сиромашних крајева и региона. Посебно је наглашен приказ критеријума које одређује Међународна асоцијација фестивала и догађаја и њене многобројне фондације.

8. У поглављу о **два највећа МЕГА музичка фестивала у Србији – ЕХИТ-у и Гучи** дат је историјски приказ настанка фестивала, данашњег стања и појединих елемената економског и друштвеног утицаја који су урађени у предходном периоду. Затим, је истакнута друштвена одговорност у пословању ових фестивала као и евалуација пословања, промета и продатих улазница а на основу доступних информација и података које су пружили на увид организатори догађаја. На крају је према подацима Туристичке инспекције Министарства финансија и привреде и Градске управе за привреду као веома важних стејкхолдера у организацији неког догађаја, дат приказ активности инспекцијског рада током одржавања фестивала ЕХИТ и ГУЧА за период 2007-2012. година.

9. У поглављу о **мањим HALLMARK догађајима – аниматорским програмима и традиционалним локалним манифестацијама** дат је дескриптивни приказ стејкхолдера који учествују у организацији и користима које имају од исте. Посебно је интересантна чињеница која је емпиријски доказана како мали догађаји могу имати снажне и велике ефекте исто као и велики, скупи догађаји.

10. **Резултати спроведених истраживања** обухватају описе свих емпиријских истраживања. Прво је дато објашњење о коришћеној литератури за припрему анкетних упитника и методологија истраживања. Представљени су методе, узорци, описи поступка пилот и коначног истраживања, коришћене варијабле као и инструменти коришћени у пилот и главном истраживању. Приказана је статистичка обрада података кроз коришћене методе факторске анализе, дескриптивне и регресионе анализе, ANOVA и Т-теста. Изложене су дискусије о добијеним резултатима, као и препоруке за даља истраживања.

11. **Интервјуи са организаторима фестивала и другим стејкхолдерима** дају објашњење дубинског интервјуа и фокус група као и опис самог процеса спровођења интервјуа и посматрања. Затим, су естраховани најважнији делови транскрипта изјава и ставова фокус група – менаџера и супервизора

појединих сектора на питања која су била везана за тематику докторске дисертације о стејкхолдерском принципу организације фестивала, избрэндираности фестивала и утицаја на локалну заједницу и дестинацијски туристички производ.

12. **Закључак** је изведен прецизно и утемељен је на резултатима истраживања и полазним хипотезама. Такође, у закључку су јасно истакнути и правци будућег научног рада везани за ову проблематику као и предлози шта је потребно учинити у наступајућем периоду од неколико година.

13. **Литература** обухвата укупно 448 библиографске јединице. Наведена литература са различитих аспеката проучава везу између стејкхолдера, менаџмента догађаја и фестивала, мерења ефеката и исхода који показују утицаје на дестинацију и туристички производ. Већина цитираних извора су радови објављени у периоду након 2000. године, што указује на савременост оваквих истраживања. Коришћени су научни радови из међународних и домаћих часописа, журнала и магазина, затим радови из зборника радова научних институција, факултета, радови са конференција и конгреса. Поред тога, наведен је списак коришћених научних књига, уџбеника, монографија, речника, извештаја, стратегија, анализа, као и докторских дисертација. Исто тако, чињенице из стратегија, извештаја међународних и домаћих пројеката, специјализованих часописа и магазина из области управљања догађајима, фестивалског туризма и других сродних области.

14. **Прилози** обухватају пет репрезентативних анкета које су коришћене у коначним истраживањима.

Комисија је позитивно оценила све делове докторске дисертације.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Радови који су објављени на основу резултата истраживања у оквиру рада на дисертацији су:

1. Blešić, I., Pivac, T., Đorđević, J., **Stamenković, I.**, Janičević, S. (2014): *Cultural events as part of cultural tourism development. Case study: Sombor and Apatin (Serbia)*. *Acta geographica Slovenica Special Issue – SyCULTour 2014*, Anton Melik Geographical institute of ZRC SAZU, Ljubljana, Vol. 54, Issue 2, DOI: 10.3986/AGS54406, UDC: 913:338.48(497.113), 338.48-6:7/8(497.113), Article in press. <http://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/AGS54406ip.pdf> and <http://giam.zrc-sazu.si/?q=sl/node/639> **(M23)**
2. Pivac, T., Blešić, I., **Stamenković, I.** & Besermenji, S. (2011): *Event management and consumer satisfaction in tourism industry*. *African Journal of Business Management*, Vol. 5 (34), pp. 13240-13248, 28 December, 2011, DOI: 10.5897/AJBM11.1641, ISSN: 1993-8233, Academic Journals http://academicjournals.org/article/article1380713580_Pivac%20et%20al.pdf **(M23)**
3. Pivac, T., Blešić, I., Anđelović, A., **Stamenković, I.**, Besermenji, S. (2011): *Attitudes of Local Population About Maintaining the Economic and Touristic Event „Slaninijada” (Bacon Fest) in Kacarevo*, Conference Contemporary Trends in Tourism and Hospitality 2011, 29-30 September, Department of Geography, Tourism and Hotel Management, Collection of papers, pp. 334-341, ISBN: 978-86-7031-233-3 **(M33)**
4. **Stamenković, I.**, Ivkov-Džigurski, A., Vujičić, M. (2010): *Нова ера православног религиозног туризма на Балкану – Менаџмент догађаја и анимација ходочасника на духовним путовањима*. Зборник радова, 17. Међународна конференција ЈУНИР (Југословенско удружење за научно истраживање религије) – „Ходочашћа, култна места и верски туризам”, 25-26. јун 2010., Ниш, pp. 79-94, ISBN: 978-86-86957-10-8 **(M33)**
5. Ivkov-Džigurski, A., **Stamenković, I.**, Dragin, A. (2010): *Multi-stakeholder co-operation in the process of event organisation on the international tourist cruises in Corridor 7*. Congress proceedings, 20th Biennial International Congress, Tourism & Hospitality Industry 2010, New Trends in Tourism and Hospitality Management, pp. 1445-1456, Faculty of Tourism and Hospitality Management in Opatija. ISBN: 978-953-61-98-79-5 (on the 16th page http://bib.irb.hr/datoteka/639447.combined_document.pdf) **(M33)**
6. **Stamenković, I.**, Kicošev, S., Vujičić, M., Blešić, I. (2010): *Developing cultural tourism and events in Kovilj village (local community has the last word and is the leader and stakeholder in the process of event organisation on the Pan-European Corridors 10 and 7)*. Book of Abstracts, pp. 80-81, The 4th International Conference: Rural Space and Local Development – Regeneration of the Rural Space, 22-25th July 2010, Faculty of Geography, Cluj-Napoca, Romania, ISBN: 978-973-595-136-8 **(M34)**
7. **Stamenković, I.**, Dragičević, V., Stankov, U. (2009): *Multi-stakeholder co-operation in the event management and the significance of its Web presentation*. Summary of abstracts, International Congress of Tourism and Management: The challenges and perspectives of the tourism and management, pp. 68-69, Skopje. **(M34)**
8. Blešić, I., Pivac, T., **Stamenković, I.**, Besermenji, S. (2013): *Motives of Visits to Ethno Music Festivals With Regards to Gender and Age Structure of Visitors*. *Event Management – An International Journal*, Vol.17, No.2, pp. 145-154(10), ISSN: 1525-9951, E-ISSN: 1943-4308, DOI: <http://dx.doi.org/10.3727/152599513X13668224082387> **(M51)**
9. **Stamenković, I.**, Pivac, T., Blešić, I. & Besermenji, S. (2013): *Festival Branding – Case Study: The Dragačevo trumpet festival in Guča*. *Turizam – International Scientific Journal*, Vol. 17, Issue: 1, pp. 29-37, ISSN: 1450-6661, E-ISSN: 1821-1127, UDC: 338.48, Department of Geography, Tourism and Hotel Management, Novi Sad. http://www.dgt.uns.ac.rs/turizam/arhiva/vol_1701_3.pdf **(M53)**

10. **Stamenković, I.**, Blešić, I., Pivac, T. & Besermenji, S. (2011): *Motives of Visits to Ethno Music Festivals. Interdisciplinary Review of Economics and Management*, Vol. 1,1, pp.32-38, Oriental Journals, UAE. **(M53)**
11. Блешић, И., Пивац, Т., Бесермењи, С., **Стаменковић, И.** (2011): *Да ли музички фестивали могу бити повод и модел за зближавање зарађених народа на простору Ех-југословенских Република (Пример: Сабор трубача у Гучи)?* Тематски зборник: Друштвени односи Срба и Хрвата, национални идентитет и мањинска права са аспекта европских интеграција, Сомбор, Педагошки факултет, Символ, Нови Сад, 230 страна, стр.163-175, ISBN: 978-86-6095-006-4 **(M53)**

На основу правила докторских студија Универзитета у Новом Саду, Члана 20, комисија констатује да кандидат испуњава услове за одбрану докторске дисертације.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У овој дисертацији примењен је приступ истраживању ставова посетилаца фестивала, организатора – менаџера и супервизора појединих сектора као и локалног становништва дестинације који се обично примењује у истраживањима ове врсте. Извршено истраживање представља заокружену целину дате проблематике и као такво не само да даје одговор на постављена истраживачка питања, него и превазилази оквире предвиђене циљем, предметом и задацима како су дефинисани на почетку рада.

Испитивање ставова учесника фестивала и манифестација, као и локалног становништва о томе зашто посећују фестивале и манифестације, да ли су задовољни услугом и производом, у којим активностима учествују на самом фестивалу, да ли су свесни ефеката које фестивал и манифестације остављају на дестинацију и унапређење квалитета туристичког производа дестинације, да ли уочавају брендове као и стејкхолдере који су учествовали у организацији догађаја и тако даље, показало се као врло оправдано и неопходно уколико се жели унапредити квалитет фестивалске туристичке понуде било које дестинације у Републици Србији а која свој имиџ гради управо на промоцији догађаја и манифестација у склопу јединствене понуде са другим туристичким производима и услугама.

У сва четири истраживања вредност Кајзер-Мејер-Оклиновог показатеља прелазила је препоручену вредност од 0,6 а такође и Бартлетов тест сферичности је достигао статистичку значајност што потврђује оправданост примене факторске анализе у сва четири случаја спроведених истраживања. Након екстракције фактора извршена су ротације фактора применом методе Varimax и након тога је, заиста само мали број питања искључен из анализе због ниских вредности коефицијената факторских тежина. Добијени модели питања су се лепо груписали у факторске групе, то јест добијене су чисте факторске структуре уз високе коефицијенте.

Поузданост мерног инструмента испитана је применом Кронбаховог алфа коефицијента и вредности коефицијента скоро свих фактора прелазиле су граничну вредност од 0,7 што се може окарактерисати скоро као идеалне вредности коефицијента интерне конзистентности.

Циљ ових истраживања је био да се развију нови мерни инструменти који би се могли и требали користити у Србији за мерење фестивалских мотиватора а који играју кључну улогу у путовањима гостију према дестинацијима које су примарно фестивалске. Резултати су истакли менаџерима догађаја, фестивала али и туристичким радницима да треба да покрену сложена и озбиљна испитивања потреба, мотива и очекивања посетилаца оваквих догађаја и да уз то интензивније промовишу остале локалне туристичке антропогене или природне ресурса као и поједине елементе етно-наслеђа и фолклорних карактеристика региона – што је нарочито интересантно и привлачно страним туристима.

У интервјуима који су обављени са 7 саговорника сви су се сложили са констатацијама да ЕХИТ фестивал има снажан утицај на привредни развој општине, промоцију и развој других услуга и производа, побољшање квалитета живота локалног становништва, промовисање других, мање познатих али специфичних манифестација и освешћивање сваког појединца/ становника града да је он такође промотер дестинације. Затим, истраживања су показала да становници и организатори имају удела у максимизирању друштвене користи и минимизирању социјалних трошкова који се остварују од фестивала. Економски утицаји треба да буду узети у обзир озбиљније од стране локалне самоуправе и заједнице и од стране организатора фестивала и манифестација.

Резултати дескриптивне статистичке анализе су открили да се мотивациони атрибути односе на перцепције музичког фестивала, културно-уметнички програм, сусрет са локалном културом, људима, гастрономијом и многих других атрибута, те да се у складу са тим резултатима управо најважнији мотиви посете испитаника морају унапредити, више промовисати и боље упаковати у јединствен туристички производ, који би још повећао фактор успешности многобројних догађаја (фестивала и манифестација) које Србије нуди и развија у последњих неколико деценија.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидат је јасно и систематично уз помоћ шема, карата, табела и графикана приказао резултате истраживања и целокупног рада на дисертацији. Добијени резултати су јасно тумачени и прегледно приказани уз одговарајуће тумачење у тексту, а на основу њих изведени су закључци који дају одговоре на постављене хипотезе, циљеве и задатке истраживања. Резултати рада су уверљиви и прецизно тумачени, научно оправдани и подржани бројним наводима литературе. Предузете истраживачке активности, коришћене статистичке методе, анализа и приказани резултати, представљају одговарајућу научну апаратуру помоћу које су приказани ставови посетилаца и локалног становништва догађаја који су обрађивани у дисертацији. Подаци прикупљени током истраживања су статистички обрађени помоћу адекватних статистичких анализа. Наведена литература је веома обимна, савремена и релевантана за тему истраживања.

На основу начина приказивања и тумачења података, може се констатовати да рад садржи оригиналне

научне резултате који задовољавају захтеве нивоа докторске дисертације.
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
1. <i>Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?</i> Комисија сматра да је дисертација кандидата мр Игора Љ. Стаменковића написана у складу са образложењима написаним у пријави теме.
2. <i>Да ли дисертација садржи све битне елементе?</i> Дисертација садржи све битне елементе научног рада. Рађена је у складу са савременим истраживањима из области стејкхолдерског приступа у организацији догађаја и као таква представља оригиналан научни допринос у области изучавања управљања догађајима (фестивалима).
3. <i>По чему је дисертација оригиналан допринос науци?</i> Резултати добијени у овој дисертацији представљају прво детаљно истраживање утицаја мулти-стејкхолдерског приступа на мерење ефективности и фактора успешности организације догађаја (у овом случају музичких фестивала) на локалну заједницу и туристичку дестинацију. Кандидат је користио методологију познату и прихваћену у светској научној литератури и научној заједници, чиме је омогућено поређење добијених резултата са истим или сличним истраживањима у свету. Научни допринос истраживања докторске дисертације огледа се у бољем разумевању значаја туристичких и културних (посебно музичких) догађаја и фестивала који унапређују квалитет туристичке понуде на некој дестинацији и доводе до повећања позитивних ефеката развоја туризма и већег броја посетилаца и туриста. Самим тим, савладавају се и препреке у управљању истим, јер у Србији иако постоји довољна упућеност у оквиру туристичких дестинација, запослених у туризму и стручне литературе из области менаџмента у економији и туризму о комплексности и садржајности квалитетног управљања туристичким догађајима и фестивалима, не постоји довољан број догађаја који су самоодрживи, самоисплативи већ је веома важан стејкхолдер држава (то јест финансијска средства из државног буџета).
4. <i>Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања:</i> Увидом у докторску дисертацију и детаљним прегледом свих резултата комисија није уочила недостатке који би утицали на резултате истраживања и закључке рада.
X ПРЕДЛОГ: <i>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</i>
На основу укупног сагледавања и вредновања докторске дисертације у целини, као и њених појединих делова, кандидата мр Игора Љ. Стаменковића под називом „Мулти-стејкхолдерски приступ ефективности организације догађаја као фактор успешности дестинацијског туристичког производа“ комисија позитивно оцењује поменути дисертацију и предлаже Наставно-научном већу Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду да прихвати позитивну оцену и одобри кандидату да докторску дисертацију под овим насловом јавно брани.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

Др Снежана Бесермењи,
редовни професор, председник

Академик др Олга Хаџић,
редовни професор, ментор

Др Татјана Пивац,
доцент, члан

Др Милена Недељковић,
доцент, члан

Др Селим Шаџировић,
ванредни професор, члан